

Q&A CONCEPT MEERJARENPROGRAMMA AARDBEVINGSBESTENDIG EN KANSRIJK GRONINGEN 2017-2021

INHOUD

ALGEMEEN	2
COMMUNICATIE/PARTICIPATIE	2
BESLUITVORMING	3
VERSTERKING VAN WONINGEN	4
VERSTERKING VAN BEDRIJVEN, SCHOLEN, VERZORGINGSTEHUIZEN, MONUMENTEN, WEGEN	7
SCHADE/WAARDEDALING	10
REGELINGEN	12
ENERGIE/DUURZAAMHEID	14
LEEFBAARHEID	15
ECONOMIE/ARBEIDSMARKT	16
ONDERZOEKEN	17
WAAR KAN IK TERECHT/WIE DOET WAT?	18
KNMI-KAART en NPR	20

ALGEMEEN

Wat is de NCG?

De Nationaal Coördinator Groningen heeft de regie op het schadeherstel en het aardbevingsbestendig maken van de huizen en gebouwen en infrastructuur (zoals wegen en dijken) in het aardbevingsgebied in de provincie Groningen. In de organisatie werken de twaalf betrokken gemeenten, de provincie Groningen en het Rijk samen. De aanpak van deze opgave wordt vastgelegd in het Meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen.

Welke organisaties werken samen in de NCG?

Twaalf gemeenten in het gaswinningsgebied, de provincie Groningen en het rijk vormen samen de NCG. De twaalf gemeenten werken in viergemeentecusters: Appingedam, Delfzijl, De Marne, Eemsum, Loppersum, Hoogezand-Sappemeer, Slochteren, Menterwolde, Bedum, Ten Boer, Winsum, Groningen.

Wat staat er in het meerjarenprogramma?

Het meerjarenprogramma gaat over herstel, versterking (dus veiligheid) van gebouwen, maar ook om het vergroten van de leefbaarheid en duurzaamheid en het versterken van de regionale economie en het behouden van de Groninger identiteit. Ook staat er in hoe NCG de afhandeling van schade wil verbeteren en welke regelingen er komen om de mensen in het aardbevingsgebied te helpen.

Zegt het MJP ook iets over vermindering van de gaswinning?

Nee. NCG gaat niet over de gaswinning. De minister van Economische Zaken neemt hier de besluiten over.

Wat zijn de belangrijkste onderwerpen in het meerjarenprogramma?

De belangrijkste onderwerpen zijn het verbeteren van de schadeafhandeling, het aardbevingsbestendig maken van woningen, gebouwen en infrastructuur (zoals wegen, dijken) in het gebied en waar mogelijk tegelijkertijd de kansen benutten om de leefbaarheid en duurzaamheid te vergroten en de regionale economie te versterken.

Welke terminologie wordt door NCG gehanteerd rondom aardbevings schade?

Voor wat betreft de discussie rondom de terminologie aardbevings schade, bevings schade, mijnbouwschade hanteert NCG het wettelijk schadebegrip: schade door bodembeweging (als gevolg van de gaswinning).

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

Op welke manier zijn de inwoners betrokken bij het opstellen van dit concept-meerjarenprogramma?

Het concept-meerjarenprogramma is het resultaat van een intensieve periode van informatie-uitwisseling met de maatschappelijke en bestuurlijke stuurgroepen. Zij vertegenwoordigen de belangen van de regio. Bewoners krijgen tijdens informatiebijeenkomsten verspreid over de kern van het aardbevingsgebied op zaterdag 5 november toelichting op de belangrijkste onderwerpen uit het geactualiseerde meerjarenprogramma. Tijdens de bijeenkomsten is er voldoende gelegenheid voor het stellen van vragen en op de informatiemarkten kunnen bewoners in gesprek met medewerkers van NCG over uiteenlopende thema's, zoals het versterkingsprogramma, schadeherstel, regelingen voor bewoners en lopende onderzoeken. Daarnaast is NCG continu in gesprek met bewoners als het gaat om de inspecties en versterking van woningen. Dit gebeurt in informatiebijeenkomsten, maar

ook bij de bewoners aan de keukentafel. NCG heeft op verschillende locaties in het aardbevingsgebied versterkingspunten waar bewoners binnen kunnen lopen en contact kunnen leggen met de bewonersbegeleiders.

Wat doet de maatschappelijke stuurgroep en wie zitten er in de stuurgroep?

De maatschappelijke stuurgroep adviseert NCG over de inhoud en uitvoering van het meerjarenprogramma. De maatschappelijke stuurgroep bestaat uit vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties en bewoners. Dit zijn vertegenwoordigers van de Groninger Bodem Beweging (GBB) en vertegenwoordigers van meerdere organisaties, die zich verenigd hebben in het Gasberaad. Dit zijn de volgende organisaties: Groninger Dorpen, Libau/ Monumentenwacht, Wierden en Borgen, LTO Noord, Samenwerking MijnbouwSchade Groningen, Samenwerkende Bedrijven Eemsdelta en Eemsdelta Green, VNO-NCW / MKB Noord, FNV, CNV, Natuur en Milieufederatie Groningen en per 1 januari 2017 de Woonbond. De maatschappelijke stuurgroep dient een goede afspiegeling te zijn van de regio. Daarom is het mogelijk dat de samenstelling van deze stuurgroep kan worden aangepast in de loop der tijd.

Op de volgende websites vindt u meer informatie over de partijen in de maatschappelijk stuurgroep: Groninger Bodembeweging (GBB): <http://www.groninger-bodem-beweging.nl/>
Gasberaad: <http://gasberaad.nl/>

Waar kan ik vragen stellen over het meerjarenprogramma?

Op zaterdag 5 november wordt het geactualiseerde Meerjarenprogramma gepresenteerd op vier plekken in de provincie. Om bewoners de gelegenheid te geven zich goed te laten informeren, organiseert NCG vier informatiebijeenkomsten verspreid over de kern van het aardbevingsgebied. Tijdens de bijeenkomsten worden de belangrijkste plannen uit het meerjarenprogramma gepresenteerd en krijgen bezoekers de gelegenheid om vragen te stellen. De bijeenkomsten bieden daarnaast de kans om de inwoners van Groningen te laten zien wie NCG is en wat NCG het afgelopen jaar heeft gedaan.

Programma

09.30 uur - 10.30 uur Delfzijl, De Bolder, Molenberg 13 (inloop vanaf 09.00 uur)

11.30 uur - 12.30 uur Slochteren, Gemeentehuis, Hoofdweg 10a (inloop vanaf 11.00 uur)

13.30 uur - 14.30 uur Uithuizen, De Butler, Hoofdstraat West 46 (inloop vanaf 13.00 uur)

15.30 uur - 16.30 uur Middelstum, Vita Nova, Heerestraat 39 (inloop vanaf 15.30 uur)

BESLUITVORMING

Wie besluit er wanneer over het meerjarenprogramma?

In november 2016 start het proces van besluitvorming voor de actualisatie van het meerjarenprogramma. Na het Nationale Bestuurlijke Overleg van 6 december 2016, onder voorzitterschap van de minister van Economische Zaken, met het Rijk, de provincie Groningen en de gemeenten wordt de besluitvorming afgerond. Op regionaal niveau gebeurt dit in Gedeputeerde Staten en daarna Provinciale Staten, Colleges van Burgemeester en Wethouders en daarna Gemeenteraden. Op rijksniveau gebeurt dit via de Ministerraad en daarna de Tweede Kamer. Via de minister van Economische Zaken wordt de besluitvorming met de NAM afgerond. Doordat alle partijen in het getrapte voorbereidingsproces zijn betrokken en onder de premisse dat dit goed is georganiseerd, is de verwachting dat de afronding van de besluitvorming snel en voortvarend kan verlopen.

VERSTERKING VAN WONINGEN

Wat betekent het versterken van een woning?

Versterken betekent ervoor zorgen dat bewoners bij een aardbeving veilig hun woning kunnen verlaten. Het gaat om maatregelen zoals het versterken van de verbindingen tussen de vloeren en wanden, het versterken van vloeren en muren, het vervangen van muren, de fundering versterken en schoorstenen verwijderen of vastzetten. In welke mate een bouwwerk versterkt moet worden, is afhankelijk van de kwaliteit van een gebouw, de plek waar het gebouw in het gebied staat en het gebruik van het gebouw. Zo heeft een zwakker gebouw in de kern van het aardbevingsgebied meer versterkingsmaatregelen nodig dan een steviger gebouw aan de rand van het gebied. Om te kunnen bepalen wat er nodig is, moet een gebouw eerst zorgvuldig worden geïnspecteerd.

Wanneer mijn huis is versterkt, krijg ik dan geen schade meer bij een aardbeving?

Er kan dan bij een aardbeving nog steeds schade ontstaan. De kans op een onveilige situatie als gevolg van een aardbeving wordt door de versterking kleiner.

Op basis waarvan wordt bepaald wanneer mijn huis stevig genoeg is om bij een aardbeving niet in te storten?

In Nederland geldt wetgeving over hoe er veilig gebouwd moet worden (het Bouwbesluit) en aan welke veiligheidsnorm er moet worden voldaan. Aardbevingsbestendig bouwen is nog niet opgenomen in deze wetgeving. Naar aanleiding van de aardbevingen in Groningen verandert dat. In december 2015 is de Nederlandse Praktijk Richtlijn (NPR) voor aardbevingsbestendig bouwen uitgebracht. Hierin staat hoe bouwconstructies berekend moeten worden met seismische belasting, dus met bewegingen die aardbevingen veroorzaken. Op termijn wordt de NPR opgenomen in de wettelijke voorschriften van het Bouwbesluit.

Wat betekent de norm 10-4 die de commissie Meijdam adviseert en wat betekent dat voor het versterken van woningen?

In Nederland worden normen gehanteerd voor hoe sterk een huis moet zijn. De sterkte van een huis wordt gebaseerd op de kans op overlijden van de bewoners. De gehanteerde norm voor nieuwbouw in Nederland is een kans op overlijden van 1 op 100.000 jaar (10-5). Als een bestaand huis niet zo sterk is dat de kans van overlijden 1 op 10.000 jaar (10-4) is dan adviseert de commissie om het huis meteen te versterken tot 10-5. Als de sterkte van een huis tussen de 10-5 en 10-4 ligt adviseert de commissie dat binnen 5 jaar na vaststelling te versterken.

Waar gaat NCG aan de slag met versterken?

In het voorjaar van 2016 is NCG in de kern van het aardbevingsgebied gestart met het inspecteren van woningen en gebouwen in Appingedam, Loppersum, Overschild, Ten Post en 't Zandt. De inspecties zijn nodig om te bepalen of de panden zijn tegen aardbevingen. Tot nu toe zijn bijna 600 inspecties uitgevoerd. Centrum Veilig Wonen (CVW) voert de inspecties uit onder regie van NCG. In 2016 en 2017 wordt het programma van NCG uitgebreid met de volgende kernen; Middelstum, Stedum, Ten Boer, Lellens, Winneweer, Woltersum, , Holwierde, Uithuizen, Kantens, Zandeweer, Slochteren, Schildwolde, Delfzijl Noord en Opwierde (2^e ronde in Appingedam). Dan worden ook daar volop woningen geïnspecteerd. Het gaat dan bijvoorbeeld om rijtjeswoningen die na 1960 zijn gebouwd en de lagere appartementsgebouwen (tot 18 meter). Daarnaast zijn versterkingsprogramma's opgestart voor onder andere scholen, zorg en dorpshuizen.

Nieuw ten opzichte van het Meerjarenprogramma van vorig jaar:

- Het huidige tempo van inspecteren en beoordelen of een woning versterkt moet worden, gaat te langzaam. Het tempo moet omhoog. Daarom gaat NCG versnelde rekenmethoden toepassen en het Deskundigenoordeel toevoegen.

- Het Deskundigenoordeel betekent dat wordt gekeken of een woning vergelijkbaar is met een al volledig doorgerekende woning. Als dat het geval is, dan wordt de woning geïnspecteerd om te kijken in hoeverre de woning daadwerkelijk overeenkomt met de referentiewoning. Er wordt gesondeerd en er wordt bepaald welke grondversnelling op die locatie kan optreden. Een deskundige beoordeelt dan welke versterkingsmaatregelen noodzakelijk zijn.
- Door de verschuiving van het risicogebied naar het zuidoosten en de extra aandacht die nodig is voor meerlaagse bouw (specifiek appartementen tot 18 meter) zijn Opwierde (Appingedam) en Delfzijl Noord toegevoegd aan de tweede ronde van prioritair aangewezen gebieden. Daar wordt in een gebiedsgerichte aanpak ook de meerlaagse bouw geïnspecteerd en beoordeeld. De meerlaagse bouw in deze gebieden worden referentiegebouwen voor de lage appartementengebouwen (tot 18 meter) in de rest van het aardbevingsgebied.
- In het vorige programma werd nog gesproken over een deel van de gemeente Eemmond en een deel van de gemeente Slochteren. In nauw overleg met de gemeenten is afgesproken dat NCG start in Uithuizen, Kantens en Zandweer voor wat betreft gemeente Eemmond. In de gemeente Slochteren worden Slochteren en Schildwolde toegevoegd.
- Er is gestart met een inspectieprogramma voor dorpshuizen en zorggebouwen.
- Er is gestart met pilots (proefprojecten) voor agrarische bebouwing en monumenten.

Hoe heeft NCG de gebieden bepaald het inspectie- en versterkingsprogramma start?

Nog niet alle gegevens zijn beschikbaar op basis waarvan bepaald kan worden waar de versterking moet beginnen. NCG wil met de versterkingsaanpak hier echter niet op wachten. Daarom hanteert NCG een 'no regret'-aanpak. NCG start in gebieden waar hoe dan ook iets moet gebeuren. In het programma hanteert NCG hiervoor de volgende vier sporen.

1. Van binnen naar buiten. In de kern van het gebied zijn de risico's het grootst. Daarover bestaat geen verschil van inzicht. In alle studies is deze kern nagenoeg hetzelfde namelijk rondom Loppersum.
2. Starten met versterken van relatief kwetsbare gebouwen. Er is inmiddels het nodige onderzoek gedaan naar de kwetsbaarheid van typen gebouwen. Hieruit komt de verwachting naar voren dat vrijstaande woningen het sterkst zijn, de twee-onder-één-kap iets minder sterk en rijtjeswoningen het minst sterk. Ook de lage appartementen (tot 18 meter) zijn naar verwachting het minst sterk.
3. Gebouwen waar veel mensen samenkomen. Ook buiten het kerngebied krijgen enkele projecten een hoge prioriteit toegekend. Het gaat dan om gebouwen waar veel publiek komt, zoals scholen en zorggebouwen. Deze worden door (veel) meer mensen gelijktijdig gebruikt dan andere gebouwen, waardoor er een hoger risico geldt.
4. Continuïteit in de aanpak. Over bepaalde projecten zijn al vergaande afspraken gemaakt of er zijn al berekeningen gedaan. De uitvoering van deze projecten zet NCG voort.

Werkt NCG samen met de gemeenten in de gebiedsgerichte aanpak?

Ja, er wordt zeker samengewerkt. In het meerjarenprogramma staat dat gewerkt wordt met integrale gebiedsvisies waarin de gemeenten het voortouw nemen. In de gebiedsgerichte aanpak is er in de uitgangspunten geen verschil tussen corporatiebezit en particulier bezit.

Wat gaat er gebeuren in de gebieden die zijn aangewezen om te beginnen met de versterking van woningen en gebouwen?

In de gebieden gaan gemeenten en NCG met de huiseigenaren in gesprek over de versterking van hun woning en de toekomst van hun leefomgeving. Start van dat proces is een inspectie van de woningen om te bepalen of ze voldoen aan de NPR 9998. Daarbij kijkt NCG ook of er mogelijkheden zijn (koppelkansen) om tegelijkertijd de energieprestatie van hun huis te verbeteren. En ook om de leefbaarheid te vergroten, bijvoorbeeld door gebouwen voor onderwijs en zorg en van bedrijven in de aanpak mee te nemen en te kijken wat er op dat gebied in de toekomst nodig is. Dit leidt tot een

plan voor het hele gebied. Hier staat precies in wat er waar gaat gebeuren en wanneer. En dat wordt vervolgens uitgevoerd.

Hoe worden bewoners betrokken bij de versterking van de woningen?

Bij het maken van gebiedsplannen voor de dorpen, wijken en straten gaat het om het huis en thuis van de mensen zelf. Zorgvuldige afstemming is dan ook noodzakelijk. Dit gebeurt met name door samen met de gemeente één op één 'aan de keukentafel' in gesprek te gaan met de bewoners.

Worden er ook woningen of gebouwen versterkt buiten het gebied dat nu als aardbevingsgebied is aangewezen?

Ook buiten het kerngebied krijgen enkele projecten een hoge prioriteit toegekend. Het gaat dan om gebouwen waar veel publiek komt, zoals scholen. Deze worden door (veel) meer mensen gelijktijdig gebruikt dan andere gebouwen, waardoor er een hoger risico geldt. Daarnaast zijn er plannen al in een vergevorderd stadium. Die gaan gewoon door.

Daarnaast kan het blijken dat een bepaald bouwtype zo zwak is, dat ook buiten het kerngebied dit type met voorrang moet worden versterkt.

Worden flats en andere hoge gebouwen ook versterkt?

Uit onderzoek is gebleken dat de lage appartementsgebouwen (tot 18 meter) zwakker zijn dan andere meerlaagse bouw. Daar wordt gestart met de inspectie om te bepalen wat de daadwerkelijke sterkte van de gebouwen is. Als er nieuwe inzichten zijn is het mogelijk dat ook andere hoge gebouwen met voorrang worden geïnspecteerd.

Hoe lang gaat het duren voor de versterking van de woningen en gebouwen in een aangewezen gebied klaar is?

Dat is afhankelijk van hoe lang het duurt om het gebiedsplan op te stellen. 70% van de woningen in het gebied is in particulier bezit. Het gaat om het eigen huis en thuis en de leefomgeving van deze mensen. NCG gaat samen met gemeenten hierover in gesprek met de inwoners die het betreft. Is het nodig dat alle woningen worden versterkt? Of een deel? En hoe? Maar ook: hoe gaat de leefomgeving eruit zien? Wat gebeurt er met het onderwijs en de zorg in de buurt? Dit kan alleen in goed overleg met de bewoners. Dit zal voor een groot deel gebeuren door samen met de gemeente één op één 'aan de keukentafel' in gesprek te gaan met de bewoners. Als je dit zorgvuldig wilt doen, dan kan dit niet in één gesprek. Op basis van de uitkomsten van al die gesprekken ontstaat vervolgens een uitvoeringsplan, inclusief aantallen en een tijdsplan. De verwachting is dat we niet binnen vijf jaar buiten de 0,2 pga-contour op grote schaal inspecties en beoordelingen gaan uitvoeren. De huidige inzichten bieden onvoldoende houvast om in dit meerjarenprogramma een uitspraak te doen welk tijdsplan wel reëel is.

Waarom noemt NCG geen aantallen woningen die in 2017 versterkt moeten zijn?

NCG wil het hele proces van versterken van gebouwen in het gebied versnellen, maar dat moet wel zorgvuldig gebeuren. 70% van de woningen in het gebied is in particulier bezit. Het gaat om het eigen huis en thuis en de leefomgeving van deze mensen. NCG gaat samen met gemeenten hierover in gesprek met de inwoners die het betreft. Worden woningen versterkt? En hoe? Maar ook: hoe gaat de leefomgeving eruit zien? Wat gebeurt er met het onderwijs en de zorg in de buurt? Dit kan alleen in goed overleg met de bewoners. Dit zal voor een groot deel gebeuren door samen met de gemeente één op één 'aan de keukentafel' in gesprek te gaan met de bewoners. Als je dit zorgvuldig wilt doen, dan kan dit niet in één gesprek. Op basis van de uitkomsten van al die gesprekken ontstaat vervolgens een uitvoeringsplan, inclusief aantallen en een tijdsplan.

Er zijn 1.650 woningen van corporaties die als eerste worden aangepakt. Welke woningen zijn dat, waar staan die woningen?

Allereerst worden de woningen binnen de 0,28 pga-contour opgepakt. De overige 1.100 woningen gaan mee in de prioritering van de NCG

Ik woon in een voormalig huurhuis van een corporatie waarvan dezelfde woningen worden aangepakt. Kan mijn huis ook worden aangepakt?

NCG gaat inderdaad kijken of eigenaren van soortgelijke huurwoningen als de 1.650 corporatiewoningen die worden aangepakt ook een voorstel kunnen krijgen voor de aanpak van hun huis.

Wanneer weet ik of mijn woning moet worden aangepakt?

In het meerjarenprogramma worden de gebieden genoemd waar NCG in 2017 samen met de gemeente en de bewoners aan de slag gaat om een gebiedsversterkingsplan op te stellen. Als u in één van deze gebieden woont, dan wordt u als uw woning aan de beurt is voor inspectie benaderd om hierover in gesprek te gaan. Wanneer u niet in dit gebied woont, dan gebeurt er in 2017 nog niets met uw woning.

Mijn huis staat in een gebied dat nu niet meteen wordt aangepakt. Kan ik nog wel veilig wonen?

Op basis van de locatie, de beweging in de ondergrond (PGA) en het soort gebouw en de kwaliteit van de gebouwen is bepaald welke woningen in welke gebieden het eerst moeten worden aangepakt. Als u zich zorgen maakt over de veiligheid van uw huis omdat u schade heeft, dan kunt u terecht bij het Centrum Veilig Wonen (CVW). Samen met u bepalen zij de veiligheid van uw woonsituatie. U kunt hiervoor CVW bellen of via de website van CVW melding maken.

Kan ik zelf de versterking van mijn woning aanpakken? / Hoe werkt het project 'Heft in eigen hand'?

Er zijn eigenaren die zelf de versterkingsmaatregelen willen laten uitvoeren, al dan niet in combinatie met een voornemen om de woning te verbouwen. In 2016 is NCG gestart met een proef om 50 eigenaren in de gelegenheid te stellen als particulier opdrachtgever de versterkingsmaatregelen en eventuele andere verbouwingen zelf uit te (laten) voeren. Daarvoor is het 'Heft in eigen hand' model bedacht. De eigenaar heeft zelf de regie in handen en hoeft niet te wachten totdat het dorp of de buurt aan de beurt is. Als deze proef succesvol verloopt, bepaalt NCG in 2017 of dit model op grotere schaal kan worden ingezet.

Kan het ook zijn dat mijn woning wordt gesloopt?

Als blijkt dat het meer kost om de woning te versterken dan wat de woning nog waard is, dan kan het besluit vallen om de woning te slopen. Dit gebeurt altijd in overleg en alleen met toestemming van de eigenaar. Ook wordt dan met de eigenaar afspraken gemaakt over welke stappen en voorzieningen moeten worden getroffen.

Worden de woningen tegelijk met het versterken ook levensloopbestendig verbouwd?

NCG heeft een stimulerende rol in levensloopbestendigheid, zodat mensen langer zelfstandig thuis kunnen wonen en indien nodig zorg thuis kunnen ontvangen. In 2017 wil NCG concrete voorstellen doen van aanpassingen aan de woning die zonder extra kosten voor de bewoner kunnen worden betrokken bij het versterken van hun woning.

VERSTERKING VAN BEDRIJVEN, SCHOLEN, VERZORGINGSTEHUIZEN, MONUMENTEN, WEGEN

Wordt er ook iets gedaan aan de versterking van bedrijven?

Voor het prioritaire gebied binnen de 0,2 pga contour geldt dat alle 22.000 woningen en 1.500 andere gebouwen worden geïnspecteerd en beoordeeld. Onder de 1.500 andere gebouwen vallen

ook bedrijfsgebouwen . Als uit de inspectie en beoordeling blijkt dat deze versterkt moeten worden, dan zal dit gebeuren. Voor agrarische bedrijven loopt een pilot.

Hoe wordt omgegaan met versterking van chemische industrie en het risico op het vrijkomen van chemische stoffen als er schade ontstaat door een aardbeving?

In het aardbevingsgebied staat een aantal industriële installaties met potentiële risico's die onder het Besluit Risico's Zware Ongevallen (BRZO) en het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi) vallen. De betreffende bedrijven analyseren op basis van een handreiking van TNO en Deltares de risico's van hun activiteiten en nemen maatregelen om die risico's te beperken. Als geconstateerd wordt dat er onacceptabele risico's aanwezig zijn, dan wordt vervolgens onderzoek gedaan naar de meest kritische constructies. Alle betrokken partijen (bedrijven, overheden, NCG en de NAM) zullen op basis daarvan overleggen over mogelijk noodzakelijk te nemen maatregelen. Volgens de bedrijven hebben de aardbevingen tot nu toe nog geen schade veroorzaakt aan hun installaties.

Ondertussen wordt gewerkt aan technische normen voor aardbevingsbestendigheid van industriële installaties.

Worden de scholen ook aardbevingsbestendig gemaakt?

Ja. Het scholenprogramma richt zich op het aardbevingsbestendig en toekomstbestendig maken van 101 schoolgebouwen in de gemeenten Loppersum , Ten Boer, Appingedam, Delfzijl, Eemsmond, Slochteren, Hoogezand-Sappemeer, Menterwolde en Bedum die te kampen hebben met de gevolgen van door gaswinning veroorzaakte aardbevingen. De aanpak binnen het scholenprogramma gaat verder dan alleen het versterken van schoolgebouwen en herstel van schade. Ook de gevolgen van krimp, de leerlingendaling, het onderwijsaanbod in de regio en de huidige eisen die gesteld worden aan onderwijsgebouwen maken daarvan onderdeel uit. NCG heeft in samenspraak met gemeenten, schoolbesturen en NAM onderzocht wat er nodig is voor het versterken, toekomstbestendig maken en verduurzamen van scholen in het aardbevingsgebied. Juist deze samenwerking en de gekozen aanpak biedt de kans om te borgen dat de kinderen in het gebied niet alleen in een veilig schoolgebouw onderwijs krijgen, maar dat het gebouw ook toekomstbestendig is en voldoet aan de eisen van de 21e eeuw. Voor iedere gemeente is in een programmaplan in beeld gebracht wat nodig is om de schoolgebouwen die binnen het aardbevingsgebied liggen te versterken en toekomstbestendig te maken. Binnen de afzonderlijke gemeenten heeft besluitvorming plaatsgevonden over deze plannen. Hiermee kan los van een mogelijke verschuiving, het scholenprogramma nu als volgt in beeld gebracht worden. Van de 101 schoolgebouwen worden:

- 41 schoolgebouwen bouwkundig versterkt; en
- 60 schoolgebouwen aan de onderwijsfunctie onttrokken.
- Er worden 29 nieuwe schoolgebouwen gerealiseerd.

In een aantal gemeenten is reeds gestart. In de gemeente Bedum is op 2 september 2016 de tijdelijke school geopend aan de Ter Laan. In deze school worden gedurende het schooljaar 2016-2017 de leerlingen van De Horizon en de Sint Walfridus ondergebracht. In het volgende schooljaar nemen de leerlingen van De Regenboog plaats in het gebouw. In de gemeente Loppersum is gestart met de voorbereiding van de nieuwbouw van het kindcentrum in Loppersum en kindcentrum in Stedum.

De schoolgebouwen binnen de gemeente Winsum, De Marne en Groningen vallen niet onder het scholenprogramma, maar onder het reguliere versterkingsprogramma van NCG, waarbij prioritering conform het vastgestelde kader van NCG is. NCG heeft regelmatig overleg met de gemeenten en de onderwijsinstellingen en waar nodig ondersteunt NCG.

Worden de verzorgingstehuizen ook aardbevingsbestendig gemaakt?

Net als bijvoorbeeld woningen, scholen en dorpshuizen worden ook de zorginstellingen bouwkundig geïnspecteerd en doorgerekend of ze ook op lange termijn voldoende bestand zijn tegen aardbevingen.

Er vindt een verschuiving plaats van zorg in een instelling naar steeds langer thuis wonen en zorg ontvangen. Dit heeft gevolgen voor zowel woningen als zorginstellingen. Daarom wil NCG de versterkingsopgave graag bekijken vanuit het licht van het zorglandschap zoals dat er overmorgen uitziet. Samen met de partijen betrokken bij de 24-uurszorg maakt NCG een plan voor versterking waarbij rekening wordt gehouden met welke zorg waar nodig is. Naast de 24-uurs-zorginstellingen werkt NCG aan een plan voor andere plekken waar (kwetsbare) groepen samen komen, zoals woonvormen, dagbesteding.

Worden de wegen ook aardbevingsbestendig gemaakt?

Er is nog niet genoeg bekend over het aardbevingsbestendig maken van infrastructuur. Voor het aardbevingsbestendig bouwen van gebouwen is een Nationale Praktijk Richtlijn (NPR), maar voor infrastructuur bestaat deze niet. Er is onderzoek en kennis nodig om te kunnen bepalen of het nodig is om infrastructuur aardbevingsbestendig te maken en hoe dat moet gebeuren. Het gaat daarbij onder andere om wegen, spoorwegen, vaarwegen, dijken, waterleidingen en het gastransportnet. In 2016 is NCG gestart met een onderzoek naar de infrastructuur in het gebied; de resultaten hiervan moet leiden tot een prioritering van de infrastructuur die aangepakt moet worden. Zo weten de beheerders van infrastructuur welke objecten zij – zo nodig – als eerste moeten versterken. Bij infrastructuurobjecten waarvan nu al bekend is dat de veiligheid in het geding is worden al maatregelen genomen.

Hoe wordt de agrarische sector meegenomen in de gebiedsgerichte aanpak?

Tot nu toe is de agrarische sector sectoraal opgepakt. De versterking wordt gebiedsgericht uitgevoerd. In het eerste kwartaal van 2017 wordt een pilot uitgevoerd die inzicht moet geven in hoe versterking bij agrarische bedrijven er uit kan zien en hoe dit het beste opgepakt kan worden in de gebiedsgerichte aanpak. Hierbij is ook aandacht voor de karakteristieke en beeldbepalende functie van boerderijen en koppelkansen, zoals bijvoorbeeld het vroegtijdig verwijderen van asbest.

Biedt het Programma Groninger Schuren en Stallen kansen?

LTO-Noord en het Agro-team van NAM hebben het Programma Groninger Schuren en Stallen (PGSS) ontwikkeld. Het programma biedt de mogelijkheid om de vergoeding voor schadeherstel, als gevolg van de bodembeweging, als bijdrage in de financiering van een nieuwe stal of schuur (in de praktijk circa 15 – 30%) aan te wenden. Dit programma biedt perspectief voor die agrariërs die plannen hebben en in staat zijn om te investeren. Vroegtijdige betrokkenheid van gemeenten en provincie bij de planvorming is essentieel. NCG zal, waar mogelijk, samen met gemeenten en provincie hieraan bijdragen.

PGSS kan in een aantal gevallen het antwoord zijn. In veel andere gevallen staat het reguliere proces van schadeherstel/vergoeding gewoon open. Dat is en blijft het vertrekpunt.

Hoe wordt er omgegaan met monumenten?

NCG gaat zorgvuldig om met monumenten. Bij een monument is altijd sprake van maatwerk. Er worden zorgvuldige afwegingen gemaakt tussen versterkende maatregelen enerzijds en het behoud van de cultuurhistorische waarden van het object anderzijds.

Wordt er ook rekening gehouden met gebouwen/landschappen die beeldbepalend zijn voor de regio?

Ja. Bijzonder aan het Gronings erfgoed is de ligging van de objecten en ensembles in de context van een uniek cultuurlandschap. Deze cultuurhistorische samenhang is de drager van de gebiedsidentiteit en is zodoende bijzonder waardevol om te behouden. Een deel van het erfgoed heeft al een beschermde status als rijksmonument of gemeentelijk monument, of heeft als ensembles de beschermde status via een beschermd stads- of dorpsgezicht. Ook zijn in enkele gemeentes karakteristieke panden opgenomen in het bestemmingsplan.

Een ander deel van het erfgoed is nog niet beschermd, zoals stedenbouwkundige groen- en historische bebouwingsstructuren. Dit 'nieuwe' erfgoed zal uit de waardenstelling naar voren komen en kan, indien nodig, worden voorgedragen voor de monumentenstatus door de bevoegde overheden. Ook moeten de overheden hierbij bedenken in welke mate men bescherming wil regelen via de bestemmingsplannen, toekomstige omgevingsplannen, welstandsnota's of de wijze van vastlegging van karakteristieke of beeldbepalende panden.

Wat is op gebied van cultureel erfgoed nieuw ten opzichte van het Meerjarenprogramma 2016-2020?

Uitgangspunt blijft dat NCG er samen met de lokale overheden naar streeft om het Gronings cultureel erfgoed, de ruimtelijke kwaliteit en de gebiedsidentiteit maximaal te behouden. Het is aan de lokale overheden om het nieuw geïdentificeerde erfgoed te waarderen en een formele status te geven. NCG zal dit aangewezen cultureel erfgoed en de bijbehorende kaders daarvan meenemen in de versterkingsopgave om de erfgoedwaarden en de gebiedsidentiteit te borgen.

Eind 2016 is een pilot gestart in Overschild waaruit inzichten worden gehaald over versterking van monumenten. Er is een tijdelijke stuurgroep opgericht om te komen tot een programmatische aanpak van erfgoed vergelijkbaar met die van scholen. In de loop van 2017 zijn erfgoedloket en erfgoedteam ingesteld om eigenaren van monumenten te ontzorgen en te begeleiden.

SCHADE/WAARDEDALING

Wat gaat NCG doen om de afhandeling van de schade te verbeteren?

- In 2017 is NCG voornemens om met een brede vertegenwoordiging van partijen een het schadeafhandelingsproces te herzien. Er worden een aantal trajecten gestart en/of afgerond in 2017 die ter input dienen voor deze herziening:
  - o NCG benadert een externe partij om tot een voorstel voor kwaliteitseisen te komen voor schade-experts.
  - o NCG start een externe evaluatie van het Schadehandboek.
  - o Er start een pilot voor eenvoudigere afhandeling van relatief kleine schades.
  - o Aan de hand van de evaluatie van de nieuwe werkwijze voor schadeopname aan de randen van het aardbevingsgebied wordt bekeken of dit leidt tot aanpassingen in de reguliere schadeafhandeling.
  - o Er is een onderzoek gestart naar de mogelijke verschillende oorzaken van schade in het gebied, zodat ook als er geen sprake is van schade als gevolg van aardbevingen voor bewoners gehoord kan worden wat wel de oorzaken zijn voor schade aan hun woning.
  - o NCG gaat onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om bewoners snel te attenderen op een opgetreden beving en deze met een de mogelijkheid dat er schade is en deze te melden.
  - o De uitkomst van het onderzoek naar de uitwerking van het schadeprotocol in de praktijk.

- NCG gaat een audit uitvoeren naar de werkwijzen en processen bij Centrum Veilig Wonen (CVW).
- NCG gaat toezien op de schadeafhandeling door CVW.
- Wanneer de Eerste Kamer instemt met de 'omkering van de bewijslast' gaat NCG bekijken hoe dat doorwerkt in het schadeafhandelingsproces.
- NCG gaat in gesprek met partijen kijken of in aanvulling op het bedrijvenloket van NAM een steunpunt voor bedrijven opgezet kan worden.

Ik woon in een van de gemeenten in het aardbevingsgebied en ik heb een onverkoopbaar huis. Hoe gaat NCG me helpen?

NCG heeft een pilot uitgevoerd die heeft geleid tot het aanbod voor opkopen van 55 woningen. Deze pilot wordt geëvalueerd. Op basis daarvan wordt bekeken of een vervolg wenselijk en mogelijk is.

Mijn woning in een van de gemeenten in het aardbevingsgebied is flink in waarde gedaald. Gaat NCG dit compenseren?

Nee, NAM heeft een waardedalingregeling. Deze is gericht op compensatie van de gerealiseerde waardedaling als gevolg van aardbevingen in vergelijking met hetzelfde type woning in vergelijkbare gebieden. De woning moet verkocht zijn om in aanmerking te komen voor de regeling. Volgens een uitspraak van de rechter kan er ook sprake zijn van schade die voor vergoeding in aanmerking komt zonder dat de woning is verkocht. NAM is in beroep gegaan tegen deze uitspraak, maar heeft tegelijkertijd aangegeven open te staan om de werking van de bestaande regeling te verbeteren voor gevallen waar door onvoorziene situaties het huis verkocht moet worden, bijvoorbeeld bij een scheiding of overlijden van bewoners.

Ik woon in een gemeente buiten het aardbevingsgebied, maar heb ook aardbevingschade. Kom ik ook in aanmerking voor de waardevermeerderingsregeling?

De oude regeling is gesloten. Er wordt gewerkt aan een nieuwe regeling waardevermeerdering bij schade. In de nieuwe regeling zal ruimte zijn voor mensen die schade wel voor februari 2016 hebben gemeld, maar zich niet aan konden melden voor de oude regeling, omdat zij zich nog in het schadeproces bevonden bij het sluiten van de regeling. Dit geldt met name voor de mensen in het zogenaamde buitengebied.

Ik heb schade en word van het kastje naar de muur gestuurd en ik kom er met NAM ook niet meer uit. Hoe gaat NCG me helpen?

Per 1 januari 2016 benoemt NCG in deze gevallen een casemanager, die de opdracht krijgt om met alle betrokkenen te zoeken naar een oplossing en te komen met een bemiddelingsvoorstel. Dat zal vaak moeten gebeuren in bemiddeling met alle betrokkenen. De casemanager doet namens de NCG een voorstel. Als het voorstel aanvaardbaar is voor alle betrokkenen, dan kan het worden afgewikkeld. Als dat niet zo is, dan kan de eigenaar de zaak voorleggen aan een onafhankelijk Arbitrer (een soort rijdende rechter). Deze beoordeelt de zaak ter plaatse, probeert tot bemiddeling te komen en als dat niet mogelijk is doet hij een uitspraak. Dit is een uitspraak waar het CVW/ NAM zich in beginsel aan verbinden. Voor de eigenaar geldt dat als hij het er niet mee eens is op elk moment in het proces naar de rechter kan gaan. De aardbevingskamer die de Rechtbank Groningen heeft ingesteld doet in dat geval binnen een 'redelijke' termijn uitspraak.

Blijft het Centrum Veilig Wonen bestaan?

Ja, het Centrum Veilig Wonen blijft bestaan.

Blijft de Commissie Bijzondere Situaties bestaan?

Ja, bewoners die naast materiële schade aan de woning ten gevolge van aardbevingen vanwege medische en financiële redenen extra hulp nodig hebben bovenop de bestaande compensatieregelingen kunnen via de burgemeester terecht bij de Commissie Bijzondere Situaties. Niet alleen de materiële schade aan de woning, maar ook eventuele sociale problematiek. Bewoners

die vanwege medische en financiële redenen extra hulp nodig hebben bovenop bestaande compensatieregelen, kunnen via de burgemeester terecht bij de Commissie Bijzondere Situaties. Ook is toeleiding mogelijk via de Onafhankelijk Raadsman en de Nationaal Coördinator Groningen.

Blijft de Onafhankelijk Raadsman bestaan?

Ja, de Onafhankelijk Raadsman is het centrale meldpunt voor klachten over de afhandeling van schadeclaims door de NAM en het Centrum Veilig Wonen (CVW). In de nieuwe situatie blijft de Onafhankelijk Raadsman bestaan. De NCG stelt hem in staat om zijn goede werk te blijven doen.

Blijft de Technische Commissie Bodembeweging bestaan?

Ja, de Technische commissie bodembeweging (TCBB) is een onafhankelijke commissie die adviseert over het verband tussen opsporing/winning van delfstoffen en bodembeweging. Wanneer schademelders bij de Commissie Bodemdaling geen positieve uitspraak krijgen over de connectie tussen schade en bodemdaling door gaswinning, dan kunnen ze zich wenden tot de TCBB. In de nieuwe situatie blijft de TCBB als onafhankelijke commissie bestaan.

REGELINGEN

Welke regelingen zijn er/komen er nu om de bewoners van het aardbevingsgebied te helpen?

Soms zal het nodig zijn om woningen op te kopen, bijvoorbeeld bij knelpunten of in die gevallen waarin de kosten van versterken de economische waarde van de woning overstijgen. In een aantal gevallen zal achterstallig onderhoud een effectieve aanpak in de weg kunnen staan. Het is daarom van belang dat er instrumenten beschikbaar zijn waarop eigenaren in die gevallen een beroep kunnen doen. Hieronder wordt de stand van zaken van de regelingen beschreven.

Knelpuntgerichte benadering bij koop

Vooropgesteld blijft dat er in schrijnende situaties, waarin het liefst zo snel mogelijk moet worden ingegrepen, een instrument beschikbaar is om een oplossing te bieden. NCG zal op korte termijn onderzoeken aan welke criteria voor deze doelgroepen moet zijn voldaan om na een versnelde route over te kunnen gaan tot koop.

Koop bij knelpunten en ondersteuning bij moeizame verkoop; pilot Koopinstrument

In 2016 de pilot Koopinstrument aangekondigd en uitgevoerd. Hiervoor is een budget beschikbaar gesteld van € 10 miljoen voor de eigenaar-bewoners binnen het 0.2 PGA gebied. NCG laat de pilot Koopinstrument evalueren door professor Boelhouwer/OTB. Dit zal begin 2017 zijn afgerond. Daarnaast zal het Centraal Bureau voor de Statistiek in haar reguliere woningmarktonderzoek naar het Groningenveld aandacht besteden aan de pilot Koopinstrument. De uitkomsten worden meegenomen bij het bepalen van het vervolg. NCG voert regie op dit proces, bewaakt de objectiviteit en voortgang.

De 55 geselecteerde woningen in de pilot Koopinstrument zullen in 2017 worden gekocht. In de tussenliggende periode behoudt de bewoner de mogelijkheid zijn woning alsnog zelf te verkopen. Hoeveel woningen daadwerkelijk worden aangekocht is bekend in voorjaar 2017. Per woning zal vervolgens worden bekeken naar de meest gewenste inzet; wisselwoning vanuit de versterkingsopgave, verhuur of verkoop. Invulling geven aan de vraag of en op welke wijze vervolg op de proef met het koopinstrument gaat komen.

Woonbedrijf

NCG neemt het initiatief om een regionaal woonbedrijf te ontwikkelen gekoppeld aan de versterkingsopgave en het koopinstrument. Hierin worden alle vastgoedgerelateerde activiteiten ondergebracht, zoals tijdelijke huisvesting. Als ook het opkopen, beheren, verhuren en/of slopen van panden. De opgekochte woningen vanuit het koopinstrument worden door het woonbedrijf

beheerd. Het woonbedrijf krijgt zo een brede inzet en zal zoeken naar synergie met vraagstukken zoals krimp, leefbaarheid en ruimtelijke ordening noodzakelijk.

Vastgoedgerichte koop

Naast de opkoop van woningen bij knelpunten zal NCG de komende periode in het kader van de versterkingsopgave nadere kaders ontwikkelen voor die situaties waarin bewoners met een dusdanig grote versterking geconfronteerd worden, dat deze niet meer in verhouding staat tot de waarde van de woning. Koop kan in die gevallen een passend alternatief zijn. In aansluiting hierop zal NCG gemeenten aansporen hun taken en verantwoordelijkheden op het gebied van bouw & woningtoezicht op te pakken, zodanig dat in beeld kan worden gebracht welke woningen niet voldoen aan de veiligheidsnorm 10-4. Zodra een goede methodiek beschikbaar is, kan ook hiervoor het instrument van koop worden ingezet. In het geval de woning om bouwkundige redenen aan het bestand onttrokken kan en moet worden, is het uitgangspunt dat bij sloop nieuwbouw dat de bewoner geen aanvullende kosten heeft voor de nieuwbouw van een vergelijkbare woning.

Nieuwbouwregeling

Momenteel voert NAM hiervoor de interim nieuwbouwregeling uit met een raming van € 50 miljoen voor de gemeente Groningen en € 20 miljoen voor de regionale gemeenten voor onder andere technisch advies en financiële vergoedingen bij woningbouw, utiliteitsbouw en agrarische bouwwerken.

Er dient een herijkte regeling tot stand te komen – afgestemd met de bestuurlijke en maatschappelijke stuurgroep – waarbij ten aanzien van de verantwoordelijkheidsverdeling de volgende uitgangspunten gehanteerd worden:

- Op grond van de NPR moet vanaf 0,04g PGA contour rekening gehouden worden met de kans op aardbevingen.
- Van gemeenten en ontwikkelaars (zowel individueel als bedrijfsmatig) mag verwacht worden dat in de planvorming rekening gehouden wordt met de kans op aardbevingen.
- Waar desondanks sprake is van meerkosten is de NAM aanspreekbaar op vergoeding van de meerkosten.

Instrumentarium ten behoeve van achterstallig onderhoud/Fonds Woningonderhoud en Aardbevingen

Het doel van het fonds Woningonderhoud en Aardbevingen is om door middel van laagdrempelige leningen de woningeigenaren in het aardbevingsgebied te stimuleren achterstallig onderhoud aan de woningen aan te (laten) pakken. De afweging of het fonds kan worden ingezet, is maatwerk en komt tot stand in het overleg tussen NCG en de eigenaar van de woning. Uitgangspunt is daarmee dat de bewoner centraal staat.

NCG is opdrachtgever en wordt daarmee eigenaar van dit fonds en heeft in 2016 overeenstemming bereikt met NAM over de inhoudelijke contouren van dit fonds met de titel Fonds Woningonderhoud en Aardbevingen. In 2016 is tevens de procedure in gang gezet om het financiële beheer voor dit fonds aan te besteden. NCG heeft een revolverend fonds voor ogen waaraan ook door private partijen kan worden deelgenomen. In eerste instantie openstelling tot 1 januari 2018.

Rechtsbijstandsverzekering

Door NCG is gekeken naar de positie van bewoners in het aardbevingsgebied ten aanzien van de rechtsbijstandsverzekering gelijk aan de voorzieningen beschikbaar als in andere delen van Nederland. Groningers met schade geschillen over de schadeafhandeling kunnen sinds 1 mei 2016 kosteloos voorleggen aan de Arbitrer Bodembeweging (voorheen Arbitrer Aardbevingschade). In geval van zeer schrijnende situaties waar snel een oplossing voor nodig is, kunnen zaken worden voorgelegd aan de

Commissie Bijzondere Situaties. Ook kunnen gedupeerden met klachten over lopende schadeafhandelingsprocedures zich wenden tot de Onafhankelijke Raadsman. Naast de mogelijkheid om een verzekering voor rechtsbijstand af te sluiten, bestaat voor minder vermogenden het landelijke stelsel voor gesubsidieerde rechtsbijstand.

Uit de contacten tussen NCG en verzekeraars blijkt dat het bij meerdere verzekeraars mogelijk is een rechtsbijstandverzekering af te sluiten zonder dat een uitsluiting geldt of bijzondere voorwaarden worden gehanteerd. Verzekeraars wijzen er daarom op dat rechtshulp voor geschillen die voorzienbaar zijn, omdat de desbetreffende schade reeds is opgetreden op het moment dat de rechtsbijstandverzekering wordt gesloten, in beginsel niet onder de dekking van de polis valt. Dit geldt voor alle soorten geschillen en ongeacht de woonplaats van de verzekerde. Het Verbond van Verzekeraars heeft deze bevindingen bevestigd tijdens een gesprek met NCG.

Indien blijkt dat de voorwaarden voor het verzekeren van rechtsbijstand toch aangepast worden en buitenproportioneel zijn, zal NCG met betrokken partijen in overleg gaan en neemt NCG gepaste maatregelen.

Waardevermeerderingsregeling

Met de motie Bosman c.s. (TK 33 529, nr. 242) heeft de Kamer verzocht om met een voorstel te komen voor voorbehoud van de waardevermeerderingsregeling in de oude vorm of een vergelijkbare regeling.

Er wordt gewerkt aan een nieuwe regeling voor waardevermeerdering. Deze rijksregeling wordt vormgeven door NCG. Dit zal enige maanden in beslag nemen. Als de regeling beschikbaar is, zal daar actief over worden gecommuniceerd. Onder andere via de website van NCG.

Instrument voor verduurzaming

In het meerjarenprogramma is uitgegaan van een nieuw instrument voor verduurzaming. Deze regeling heeft als uitgangspunt dat woningeigenaren die overlast gaan ondervinden doordat hun woning moet worden versterkt een vergoeding kunnen aanvragen voor verduurzamingsmaatregelen (zoals energiebesparende voorzieningen en decentrale energieopwekking). De maatregelen worden collectief en in samenhang met de versterkingsmaatregelen aangevraagd.

Waardedalingregeling

De waardedalingregeling is een regeling van de NAM. Meer informatie vindt u op: <http://www.nam.nl/nam-en-de-samenleving/groningen-gasveld-specifieke-regelingen/waarderegeling-compensatie-bij-verkoop.html>

ENERGIE/DUURZAAMHEID

Wat doet NCG eraan om ervoor te zorgen dat de huizen tegelijk met het versterken ook energiezuinig worden gebouwd?

- De woningcorporaties zijn gestart met een pilot verduurzaming in combinatie met versterking. Deze pilot wordt geëvalueerd en de lessen zullen worden meegenomen in verdere uitrol. Daarbij bespreekt NCG met de woningcorporaties of daarop aansluitende woningen ook meegenomen kunnen worden en of eigenaren van soortgelijke huurwoningen die aan hen verkocht zijn ook een voorstel kunnen krijgen voor de aanpak van hun huis.
- Voor particuliere woningeigenaren wiens woning versterkt moet worden komt een subsidie regeling voor verduurzaming beschikbaar.
- Bewoners worden geholpen bij hun aanvraag in de regeling en worden zo nodig gefaciliteerd bij het aanvragen van andere aanvullende beschikbare subsidies.
- NCG heeft 5 miljoen beschikbaar gesteld aan de provincie Groningen voor het programma Lokale Energietransitie. In dit programma kunnen lokale energie-initiatieven worden ondersteund.

- NCG faciliteert de totstandkoming van een project gericht op Smart Grids.

Krijgen de woningen die worden versterkt ook nul op de energiemeter?

Nul-op-de-Meter blijft voor NCG een nastrevenswaardige ambitie. In de praktijk blijkt dat deze ambitie niet altijd gerealiseerd kan worden. Op basis van recente berekening blijkt dat Nul-op-de-Meter alleen haalbaar is bij rijwoningen in combinatie met sloop/nieuwbouw. In andere gevallen, bij (ingrijpende) versterking, blijkt dat een boven proportionele inspanning moet worden geleverd om tot Nul-op-de-Meter te komen. NCG onderzoekt daarom hoe, op basis van een vergelijkbare regeling als van de pilot huurwoningen, een zo groot mogelijk energiebesparing kan worden bereikt in combinatie met de versterkingsmaatregelen. Daarbij hecht NCG eraan dat de bereikte verduurzaming meetbaar wordt en verantwoord kan worden.

Speelt verduurzaming ook bij andere gebouwen dan woningen een rol?

Ja, in het scholenprogramma wordt al vorm gegeven aan verduurzaming. Voor overig vastgoed waar versterking plaatsvindt, wordt bekeken hoe verduurzaming vorm kan krijgen. Dit geldt bijvoorbeeld voor agrarische bedrijven en zorggerelateerde bedrijven.

LEEFBAARHEID

Wat doet NCG eraan om de leefbaarheid in het gebied te verbeteren?

De mogelijkheden om de leefbaarheid te verbeteren worden meegenomen in de gebiedsplannen die samen met de gemeenten en inwoners worden opgesteld. NCG voert daarnaast regie op een aantal leefbaarheidsprogramma's:

- Loket Leefbaarheid, getrokken door en in uitvoering bij Groninger Dorpen;
- Programma lokale energietransitie, in uitvoering door de provincie Groningen in samenwerking met Natuur en Milieu Federatie Groningen, Grunneger Power en de Groninger Energie Koepel;
- Programma Dorpsvisies en Landschap, getrokken en in uitvoering bij Landschapsbeheer Groningen;
- Programma Snel internet, getrokken door en in uitvoering bij provincie Groningen in samenwerking met Economic Board Groningen;
- Programma Herstructurering, getrokken door en in uitvoering bij gemeenten.

Ook zorgt NCG voor afstemming met de leefbaarheidsprogramma's van de NAM onder het gezamenlijke label 'Kansrijk Groningen':

- Programma herbestemming Cultureel Erfgoed, getrokken door en in uitvoering bij Libau;
- Programma Elk Dorp een Duurzaam Dak, getrokken door en in uitvoering bij Groninger Dorpen;
- NAM duurzaamheids- en leefbaarheidsregeling.

Voor deze programma's is in totaal 60 miljoen beschikbaar, 35 miljoen voor de leefbaarheidsprogramma's onder regie van NCG en nog eens 25 miljoen voor het leefbaarheidsprogramma onder regie van de NAM.

De inhoudelijke lijnen zoals die in de programma's zijn ontwikkeld, kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de opgave die in het meerjarenprogramma centraal staat.

Als een inwoner een goed idee heeft voor zijn straat, buurt of dorp, waar kan hij terecht met zijn idee of vragen?

Op www.kansrijkgroningen.nl staat een overzicht van alle leefbaarheidsprogramma's van NCG en NAM. Afhankelijk van het idee zijn verschillende subsidieregelingen beschikbaar of kan een initiatiefnemer advies krijgen over zijn idee van één van de programma's.

Wat is de samenhang tussen de leefbaarheidsprogramma's en bouwkundig versterken?

NCG wil met de leefbaarheidsprogramma's bijdragen aan de leefbaarheid door aan te sluiten bij de bestaande energie in het gebied en initiatieven uit dorpen en wijken te faciliteren en te versnellen. De locatie waar deze initiatieven ontstaan, sluit niet altijd aan bij de prioritering die binnen de bouwkundige versterking wordt aangebracht. NCG heeft daarom de inspanningsverplichting uitgesproken om initiatieven die ingediend worden bij één van de leefbaarheidsprogramma's waar nodig op te nemen in de versterking.

Mogen subsidies uit de verschillende leefbaarheidsprogramma's gestapeld worden?

Daar waar mogelijk kunnen leefbaarheidsprogramma's gestapeld worden. Dit betekent dat een bewoner van meerdere financiële regelingen van leefbaarheidsprogramma's tegelijk gebruik kan maken. Hiermee wordt de bewoner centraal gesteld en dit zorgt ervoor dat een project echt integraal kan worden aangepakt. Wel moet in de begroting duidelijk zijn welke subsidie of bijdrage voor welk programmaonderdeel is. Stapeling met het leefbaarheidsprogramma van de provincie wordt toegejuicht. Stapeling tussen een bijdrage van het loket leefbaarheid en de NAM regeling leefbaarheid en duurzaamheid is niet mogelijk. Ook kan niet gestapeld worden binnen de programma's van de NAM.

Op welke gemeenten is het leefbaarheidsprogramma van toepassing?

Het huidige leefbaarheidsprogramma is van toepassing op de G9, Appingedam, Delfzijl, Loppersum, Eemsum, De Marne, Slochteren, Ten Boer, Bedum en Winsum. NCG zet zich komend jaar in om het werkingsgebied van de leefbaarheidsprogramma's uit te breiden van G9 naar G11,5. Dit betekent een uitbreiding van de openstelling van de leefbaarheidsprogramma's voor de gemeente Hoogezand-Sappemeer, de gemeente Menterwolde en de MEER dorpen (Engelbert, Middelbert en Meerstad). Dit onder de voorwaarde dat aanvullend budget beschikbaar wordt gesteld. NCG gaat hierover het gesprek aan met de akkoordpartners en NAM.

ECONOMIE/ARBEIDSMARKT

Hoe verhouden NCG en de Economic Board Groningen (EBG) zich tot elkaar?

De organisaties NCG en EBG zijn beide opgericht om de aardbevingsproblematiek aan te pakken en komen beide voort uit het bestuursakkoord 'Vertrouwen op herstel, herstel van vertrouwen'. Terwijl NCG een brede regietaak heeft, is EBG specifiek opgericht om de economie in Noordoost Groningen te bevorderen. EBG heeft hiervoor een budget van 97,5 miljoen euro voor 5 jaar meegekregen vanuit het bestuursakkoord. EBG neemt verder een onafhankelijke positie in en wordt gestuurd door een bestuur en een raad van commissarissen. EBG legt daarmee geen verantwoording af aan NCG. Wel is er op diverse punten nauwe samenwerking, zoals op het gebied van kennisontwikkeling en innovatie en bij financiering van afzonderlijke projecten, zoals Breedbandinternet en het EPI-Kenniscentrum.

Waar kan ik als bedrijf of ondernemer met vragen terecht?

NCG richt een Informatie- en Adviespunt voor Bedrijven (IAB) in. Bij dit adviespunt kan een ondernemer/bedrijf zich melden met alle vragen over aardbevingen en consequenties van aardbevingen, schadeafhandeling, versterking, veiligheid, etc. De informatie bij het IAB is specifiek toegesneden op de situatie van bedrijven. Bij het IAB kan iedere ondernemer terecht: van ZZP'er tot MKB'er tot grootbedrijf.

Wat gebeurt er verder voor bedrijven die met problemen te maken hebben?

NCG, VNO-NCW en provincie Groningen brengen de komende maanden in kaart welke specifieke knelpunten voor bedrijven nog niet opgelost zijn en stellen op basis daarvan een gezamenlijke agenda vast om deze knelpunten zo goed mogelijk op te lossen.

Wat doet NCG eraan om de regionale economie in het gebied te verbeteren?

- NCG bevordert dat er in de herstel- en versterkingsopgave door het CVW gewerkt wordt met een methode van opdrachtverstrekking waarin aandacht is voor regionale werkgelegenheid en innovatie. Dit om te bevorderen dat een aanzienlijk deel van het werk door bedrijven in de regio uitgevoerd kan worden en dat innovatieve technieken een kans krijgen.
- NCG stimuleert de kennisontwikkeling in bouw- en versterkingstechnieken.
- NCG organiseert een halfjaarlijks bestuurlijk overleg regionale economie, om de samenwerking tussen partijen te bevorderen.

Wat doet NCG eraan om de regionale arbeidsmarkt in het gebied te verbeteren?

- NCG draagt financieel bij aan de activiteiten van het EPI-kenniscentrum, het opleidingscentrum voor aardbevingsbestendig bouwen. Door werknemers en werkzoekenden op te leiden in aardbevingsbestendige technieken, worden hun kansen op de arbeidsmarkt vergroot.
- NCG stimuleert de samenwerking tussen alle partijen in de arbeidsmarktketen (o.a. opdrachtgevers, opdrachtnemers, opleiders, gemeenten, UWV), zodat activiteiten en financiën efficiënter ingezet kunnen worden. Dit met het doel om de regionale beroepsbevolking zo goed mogelijk te laten profiteren van het werk uit de aardbevingsopgave, met speciale aandacht voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
- NCG stelt middelen ter beschikking voor arbeidsmarktprojecten, die bijdragen aan de kansen van de regionale beroepsbevolking binnen het werk dat voortkomt uit schadeherstel en versterking.

ONDERZOEKEN

Wat doet NCG op het gebied van kennisontwikkeling en onderzoeken?

NCG heeft als taak om het onderzoek en de kennisontwikkeling gerelateerd aan aardbevingen en de ontwikkeling van een kansrijk Groningen te coördineren. Hiermee faciliteert NCG een verbeterd inzicht op de diverse thema's voor bewoners, maatschappelijke partijen, overheden en professionele partijen. Daarvoor stimuleert NCG de ontwikkeling van zogenaamde kennisplatforms en een kennisagenda. Ook laat NCG zelf enkele onderzoeken uitvoeren.

Hoe komen kennisplatforms en een kennisagenda tot stand?

NCG stimuleert dat kennisinstellingen zo goed mogelijk samenwerken en hun onderzoeken op het gebied van (effecten van) aardbevingen zo goed mogelijk op elkaar afstemmen. Daarom bevordert NCG de ontwikkeling van een Kennisplatform Gebouwen en Versterken en een Kennisplatform Leefbaarheid, waarin sociaal-economische en psycho-sociale thema's aan bod kunnen komen. Daarnaast helpt NCG mee met de ontwikkeling van een Kennisplatform Ondergrond, dat door het ministerie van Economische Zaken en Staatstoezicht op de Mijnen ontwikkeld wordt. Ook de partijen die behoefte hebben aan meer onderzoek (zoals overheden, maatschappelijke partijen en burgers) krijgen ruimte om deze vragen in te brengen bij de kennisplatforms. Via de kennisplatforms wil NCG in beeld krijgen welk onderzoek er al is, welke vragen er nog zijn en hoe deze vragen beantwoord kunnen worden. Dit moet leiden tot een jaarlijkse kennisagenda, die NCG vervolgens zal gebruiken om onderzoeksopdrachten uit te zetten.

Welke onderzoeken laat NCG zelf uitvoeren?

- In opdracht van NCG zijn onderzoeken gestart naar de (psycho-)sociale gevolgen van aardbevingen, naar het functioneren van de woningmarkt, naar de versterking van industriële installaties en naar de prioritering van de versterking. Deze onderzoeken lopen in 2017 door of worden opnieuw uitgevoerd.
- NCG start een onderzoek naar de oorzaken van schades in het aardbevingsgebied
- NCG start onderzoeken naar het schadeafhandelingsproces bij CVW en naar de uitwerking van het schadeprotocol.
- NCG heeft een verkenning uitgevoerd naar de beschikbare meetsystemen in het aardbevingsgebied en naar de wenselijkheid van uitbreiding daarvan. Het vervolg op deze verkenning moet leiden tot aanbevelingen voor een optimalisatie van het meetinstrumentarium en de organisatie daarvan.
- NCG geeft opdracht tot een update van de zogenoemde 'Nederlandse Praktijk Richtlijn' (NPR)
- Er vindt een kwalitatieve en kwantitatieve evaluatie plaats van het Koopinstrument.
- Er zal een vervolg plaatsvinden van het woningmarkt en leefbaarheidsonderzoek dat in 2015 heeft plaatsgevonden.
- Er zijn veel initiatieven van instanties die bij kunnen dragen aan een solide onderzoeksprogramma, wij noemen er hier enkele:
  - EPI-kenniscentrum (kenniscentrum op gebied van aardbevingen, met een focus op opleidingen).
  - BuildinG (bouwinnovatiecentrum op gebied van aardbevingsbestendig bouwen)
  - Kenniscentrum aardbevingen en duurzame ontwikkeling van de RuG.
  - Sociaal planbureau Groningen (CMO-Stamm), die o.a. de invloed van aardbevingen op woongenot, leefbaarheid en sociale structuur onderzoekt.
  - Zorg innovatieplatform (onderzoek naar structurele vernieuwing in de \zorg en naar vraag van kwetsbare burgers).
  - EnTranCe (toegepast onderzoek energie).

WAAR KAN IK TERECHT/WIE DOET WAT?

Ik voel me onveilig omdat mijn huis schade heeft, waar kan ik terecht?

Als u zich zorgen maakt over de veiligheid van uw huis omdat u schade heeft, dan kunt u terecht bij het Centrum Veilig Wonen. Samen met u bepalen zij de veiligheid van uw woonsituatie. Dit begint met het invullen van het formulier op: <https://www.centrumveiligwonen.nl/veiliger-maken/zorgen-over-de-veiligheid-van-uw-huis>.

Ik heb schade, waar kan ik terecht?

Wanneer u vermoedt dat u schade heeft als gevolg van een aardbeving, dan kunt u uw schade melden bij CVW. CVW neemt dan zo spoedig mogelijk contact met u op zodat een schade-expert kan langskomen om de door u gemelde schade te onderzoeken. U kunt uw schade melden op: <https://www.centrumveiligwonen.nl/schadeherstel>.

Ik krijg mijn woning niet verkocht, kan ik hulp krijgen en heb ik recht op de waardedalingregeling?

NCG constateert dat er een groep bewoners bestaat die het, door overlast van aardbevingen in combinatie met een moeizaam functionerende woningmarkt, niet lukt hun woning te verkopen. Bewoners geven aan het gevoel te hebben 'gevangen' te zitten in hun eigen huis en daarin geen

uitweg te zien. Primair is een woningeigenaar zelf verantwoordelijk voor het bezit van de woning en de verkoop. Door de aardbevingen kan het echter zijn dat extra ondersteuning gewenst en nodig is om het verkoopproces soepeler te laten verlopen.

- Vastgoedgerichte koop: in het kader van de versterkingsopgave ontwikkelt NCG de komende periode nadere kaders voor eigenaren-bewoners die met een dusdanig grote versterking geconfronteerd worden dat deze niet meer in verhouding staat tot de waarde van de woning. In een dergelijke situatie is de afweging sloop/nieuwbouw aan de orde.
- De waarderegeling is een regeling van de NAM. Meer informatie vindt u op: <http://www.nam.nl/nam-en-de-samenleving/groningen-gasveld-specifieke-regelingen/waarderegeling-compensatie-bij-verkoop.html>
- Er is een pilot voor het opkopen van woningen gestart in 2016. In totaal zijn 55 woningeigenaren in aanmerking gekomen voor de opkoop van hun woning. Het proces van kopen loopt nu. Evaluatie van de regeling vindt eind 2016/begin 2017 plaats. Daarna wordt er besloten over het vervolg.

Hoe maak ik een afspraak voor een keukentafelgesprek?

NCG heeft op die plekken waar inspectie en beoordeling, en de noodzakelijke versterking die daaruit volgt, plaatsvindt versterkingspunten geopend waar u binnen kunt lopen en contact kunt leggen met de bewonersbegeleiders. Zij zullen ook met u contact opnemen. Voor de gegevens van de eerste vijf versterkingspunten zie:

<http://www.nationaalcoordinatorgroningen.nl/themas/themas/versterkingspunten>

Wat is de rol van NCG?

NCG is een onafhankelijke regisseur die partijen en initiatieven in het aardbevingsgebied bij elkaar brengt en daarmee activiteiten versnelt en problemen oplost. De belangen van de Groningers staan daarbij voor NCG voorop. NCG is erop gericht de zaken overzichtelijker en gemakkelijker te maken voor de inwoners.

Wat doet de gemeente?

NCG is een samenwerking van de twaalf betrokken gemeenten, de provincie Groningen en het Rijk. NCG heeft als belangrijkste opgave schadeherstel en het gebied aardbevingsbestendig maken. Een gezamenlijke aanpak met het gebied is daarbij belangrijk. De bewoners en de gemeenten weten immers wat er speelt en leeft in het gebied. Samen met de gemeenten gaat NCG de inwoners informeren over en betrekken bij het opstellen en uitvoeren van de versterkingsplannen voor de verschillende gebieden. Gemeenten behouden hun wettelijke taken en verantwoordelijkheden zoals bij vergunningverlening en toezicht/handhaven, het opstellen van gebiedsvisies en het aanwijzen van gemeentelijke monumenten

Wat doet het Centrum voor Veilig Wonen?

Centrum Veilig Wonen voert het schadeherstel en de versterking van woningen in het Groninger aardbevingsgebied uit.

Wat doet NAM?

De Nederlandse Aardolie Maatschappij BV (NAM) houdt zich bezig met de opsporing en winning van aardgas en aardolie uit Nederlandse bodem. NAM is als veroorzaker van de aardbevingen volledig aansprakelijk voor de schade en moet deze ook vergoeden.

KNMI-KAART en NPR

Wat staat er op de KNMI-kaart?

Op de KNMI-kaart staat de te verwachten maximale grondversnelling (peak ground acceleration = pga) weergegeven. Grondversnellingen geven de mate van effect aan bij aardbevingen. In Noord-Nederland zijn de aardbevingen als gevolg van de gaswinning dicht onder het aardoppervlakte, vergeleken met natuurlijke aardbevingen. Hierdoor worden ook lichte bevingen in Noord-Nederland goed gevoeld. Dat maakt het belangrijk om de grondversnellingen te meten en berekenen.

Hoe kan het dat op het aardbevingsgebied op basis van de nieuwe KNMI kaart (juni 2016) veel kleiner is geworden?

In de vorige kaart (oktober 2015) was de samenstelling van de grond nog niet meegenomen. Het is gebleken dat met name de 30 meter direct onder het maaiveld heel erg bepalend is of de grond versnelling verder opgeslingerd wordt of gedempt.

Wat is de Nederlandse Praktijk Richtlijn (NPR)?

In Nederland geldt wetgeving over hoe er veilig gebouwd moet worden (het Bouwbesluit) en aan welke veiligheidsnorm er moet worden voldaan. Aardbevingsbestendig bouwen is nog niet opgenomen in deze wetgeving. Naar aanleiding van de aardbevingen in Groningen verandert dat. In december 2015 is de Nederlandse Praktijk Richtlijn (NPR) voor aardbevingsbestendig bouwen uitgebracht (NPR 9998). Hierin staat hoe bouwconstructies berekend moeten worden met seismische belasting, dus met bewegingen die aardbevingen veroorzaken. Inmiddels is een nieuwe opdracht gegeven door NCG om de NPR verder uit te werken, omdat bepaalde onderwerpen nog niet zijn meegenomen in de NPR, omdat de kennis hierover nog niet genoeg bestond. Op termijn wordt de NPR opgenomen in de wettelijke voorschriften van het Bouwbesluit.